

Drie praktijkvoorbeelden differentiëren

Leuker, nuttiger en individueeler

In het project Leerling 2020 zijn tal van docenten bezig om differentiëren in de praktijk toe te passen. Deze leerlabdocenten hebben hun eigen weg gevonden in het voldoen aan de onderwijsbehoefte van de individuele leerling.

DOOR INGE RHEEDER

‘Ik ben begonnen met differentiëren omdat ik zag dat ik niet alle leerlingen kon helpen binnen de lessen die ik aanbod. Ook was ik soms meer politieagent dan de ‘coach’ die ik graag wil zijn. De trein ging maar door en er werd weinig gereflecteerd op fouten uit het verleden. Dit moest gewoon anders. Nu geef ik mijn leerlingen invloed op waar, hoe en met wie ze leren. Ik heb een ‘routekaart’ gemaakt die leerlingen via de elektronische leeromgeving (ELO) door de scheikundestof navigeert. De routekaart bevat een opsomming van ‘activiteiten’ die een leerling kan uitvoeren om aan het eind van een periode een toets te maken. De leerling bepaalt zelf welke activiteiten hij/zij doet. Er zijn twee harde eisen: de leerling sluit het hoofdstuk af met een toets en de leerling verdient een x aantal practicumpunten. Een werkcollege, themabijeenkomst, vragenuur en de formatieve zelftoets helpen de leerling bij het maken van de keuzes. De zelftoets gaat digitaal. Ze krijgen direct feedback waardoor ze inzicht krijgen in wat nog kan worden verbeterd. Hoewel sommige leerlingen het geheel nog eng vinden, bestempen ze de meeste ‘losse onderdelen’ van de methodiek als fijn. Leerlingen in andere klassen hebben ook al aangegeven dat ze zo willen werken. Ik moest zelf uiteraard ook wennen. In het begin had ik de neiging om te veel te gaan uitleggen in de les. Dan herhaalde ik bijvoorbeeld de uitleg uit een filmpje.

Wie: Jurjen Draaisma, docent scheikunde

Leerlabschool: Metameer in Stevensbeek

Methode: routekaart, nieuwe vormen van contacturen en zelftoetsing

Wie: Rhea Flohr, docent aardrijkskunde en zelfstandig ict-trainer

Leerlabschool: Antoon Schellenscollege in Eindhoven

Methoden: instructiefilmpjes, online opdrachten en digitale testen

Inspiratie haal ik uit het werk van Rene Kneyber (toetsrevolutie.nl) en de facebookgroep 'Actief leren zonder cijfers'. Op dit moment werk ik nog aan de hand van de standaard leerlijn en ook toetsing gebeurt nog op een vast moment, vaak via een proefwerk. In de toekomst wil ik graag dat mijn leerlingen ook nog keuze hebben over 'wat' zij leren en 'hoe' zij een onderdeel afsluiten.'

'Behalve dat ik lesgeef, geef ik ook docententrainingen op gebied van onderwijs en ict. Op de opleiding heb ik daar zelf nooit les in gekregen. Ik raakte geïnspireerd door Twitter, waar ik allemaal leuke voorbeelden van docenten voorbij zag komen. Ik geef les in de onderbouw van een VMBO-lwoo. Een klas heeft hier maximaal 16 leerlingen met uiteenlopende hulpvragen. De een kan niet goed lezen. De ander heeft last van faalangst. Ik merkte dat de klassikale les niet het gewenste resultaat had. Dan was ik aan het mopperen op de kinderen die al klaar waren om stil te zijn en aan het trekken aan de leerlingen die nog bezig waren. Toen ben ik op zoek gegaan naar andere manieren. Ik merkte dat als ik ervoor kon zorgen dat er geen wachttijd ontstond er ook geen onrust in de klas was. Als docent kun je daar zelf iets aan doen. Ik ben lid geworden van The Crowd, dit is een groep docenten die professionalisering in eigen regie houdt. We hebben praktische bijeenkomsten en wat ik daar leer, kan ik meteen in de les toepassen.

In mijn klas werken we met iPads van de school. De leerlingen ervaren veel meer vrijheid met de tablets. Maar ik laat ze niet volledig los. Stapje voor stapje begeleid ik ze door het proces. En op maat.

Ik ben vandaag bijvoorbeeld klassikaal begonnen met wisbordjes via de app ShowMe. Dan kom ik er al snel achter wie het onderwerp begrijpt en wie nog niet. De leerlingen die geen verdere uitleg nodig hebben gaan zelfstandig verder op de tablet met een opdracht die via de website Yurls klaarstaat. De andere leerlingen geef ik nog een extra instructie om ze op weg te helpen. Een van mijn collega's moest onlangs even in mijn les zijn. Hij is zelf nog niet helemaal overtuigd van deze manier van lesgeven. Toen hij binnenkwam moest hij wel erkennen dat het anders is als je in mijn les binnenkomt dan bij klassikale lessen. In mijn les heerst rust en concentratie. Klassikaal werken is echt een strijd met leerlingen aan het worden.

Online opdrachten klaarzetten en filmpjes opnemen is wel een tijdsinvestering geweest. Gelukkig heb ik dat niet alleen hoeven doen. We hebben de taken onder de vakdocenten verdeeld. De basis ligt er. En daar plukken wij nu de vruchten van.'

'Wij ontdekten dat leerlingen veel meer in huis hebben dan ze vaak in toetsen lieten zien. Ook hadden de leerlingen weinig inzicht in hun eigen kunnen, ook niet in hun verbeterpunten', vertelt Sietse Rooks.

Alex Philipse vult aan: 'Ze waren plichtmatig bezig om elk hoofdstuk van het wiskundeboek af te lopen om daarna het geleerde zo snel mogelijk weer te vergeten. Maar het is juist belangrijk om die kennis paraat te houden. Het zijn bouwstenen voor de rest van de stof. Daarom hebben we een lijst gemaakt met ongeveer 80 wiskundevaardigheden die de leerlingen van havo 4, de pilotgroep, moeten beheersen om aan het curriculum te voldoen.'

Rooks: 'Toen hebben we het omgedraaid. Sinds dit schooljaar moeten deze leerlingen aan ons laten zien dat ze deze afzonderlijke vaardigheden beheersen. Dat moment kiezen ze zelf. Dan komen ze het tijdens de les voordoen of ik zie het aan hun huiswerk. Hiermee kunnen ze punten verdienen. Dat stimuleert hen om te blijven oefenen, de kennis blijft beter hangen en ze hebben er ook meer lol in. Sommige leerlingen hebben behoefte aan een klassikaal uitlegmoment. Andere leerlingen gaan achter in de klas zelfstandig werken of maken een digitale test. Ook zie je dat leerlingen die het wel doorhebben het aan andere leerlingen gaan uitleggen.'

Philipse: 'Naast de drie reguliere wiskundelessen in de week hebben de leerlingen ook nog een steunlesuur. Dan zijn ze vrij om te komen en aan ons vragen te stellen. We helpen ze op weg met hun individuele vraagstukken door ze te wijzen op bepaalde sites of filmpjes. Ik zal ze alleen niet heel snel het antwoord geven. Het initiatief ligt echt bij de leerlingen. Bij de meisjes gaat dat vaak goed. Bij sommige jongens is dat lastiger. We hebben daarom tussentijds toch wat meer deadlines gesteld aan de verschillende vaardigheden.'

Rooks: 'De leerlingen die zijn blijven zitten kunnen het nieuwe systeem goed vergelijken met de traditionele methode die we vorig jaar nog hanteerden. Zij vinden het heel prettig dat ze nu inzicht hebben in hun eigen vaardigheden. En, het is nog heel gevaarlijk om hier uitspraken over te doen, maar de eerste toets van dit jaar is veel beter gemaakt dan vorig jaar. Wat ik zelf fijn vind is dat we een concreter antwoord kunnen geven op problemen waar leerlingen mee zitten. Het is wel lastig om iedereen in de gaten te houden.'

Philipse kan dat beamen: 'Ik werk me drie keer in de rondte. Het is veel zwaarder, maar ook veel leuker.'

Rooks: 'We zitten echt nog in de experimentele fase. We willen de lijst met vaardigheden nog verder terugbrengen en nog meer focus aanbrengen. Volgend jaar gaan we verder met de verbeterde versie met de nieuwe havo 4-leerlingen. Ook moeten we iets bedenken voor de havo 4-leerlingen van nu die volgend jaar naar havo 5 gaan. We willen wel dat ze een vervolg hierop krijgen. Nog genoeg te doen dus.' ●

► Kijk voor meer praktijkvoorbeelden van differentiëren op www.leerling2020.nl/resultaten.

Wie: Sietse Rooks en Alex Philipse, wiskundedocenten

Leerlabschool: Drachtster Lyceum in Drachten

Methode: wiskundeleerlijn opgedeeld in vaardigheden